

GMINNY PROGRAM
WSPIERANIA
RODZINY NA LATA
2024 - 2026

Budzyn 2024

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE

I. PODSTAWA PRAWNA

II. GŁÓWNE ZAŁOŻENIA

III. ZARYS DIAGNOZY SYTUACJI RODZIN W BUDZYNIU

1. O rodzinie

2. Rodzina a bezrobocie

3. Rodziny korzystające z pomocy społecznej

4. Nadzór kuratorski

5. Rodzina w świetle danych placówek oświatowych

6. Uzależnienia w rodzinie

7. Przemoc w rodzinie

IV. OBSZARY PROBLEMOWE

V. ADRESACI PROGRAMU

VI. CELE PROGRAMU

VII. REALIZACJA

VIII. FINANSOWANIE

IX. MONITORING I EWALUACJA

X. PODSUMOWANIE

WPROWADZENIE

Szczególne rola rodziny polega na tym, że jest ona naturalnym i niezastąpionym środowiskiem dla rozwoju człowieka, w niej zarówno dziecko, jak i osoba dorosła zaspokajają swoje podstawowe potrzeby.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu i systemie pieczy zastępczej mówi, iż „Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery, szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami...”.

Rodzina, jako instytucja społeczna pozostaje w kręgu ciągłego zainteresowania socjologów, psychologów, pracowników socjalnych, pedagogów oraz przedstawicieli innych dziedzin nauki i praktyki. August Comte, którego definicja rodziny jest jedną z częściej przytaczanych, określał ją jako podstawową grupę społeczną, na której opiera się społeczeństwo.

Jedną z najistotniejszych funkcji rodziny jest wychowanie dzieci. We współczesnych rodzinach coraz częściej obserwuje się trudności z prawidłową realizacją zadań wychowawczych. Niesie to za sobą szereg zagrożeń dla dobrego rozwoju i wchodzenia w dorosłe życie dzieci w nich wychowywanych. [Pedagogika Społeczna, red. Pilch, I. Lepalczyk, W-wa, 1995].

I. PODSTAWA PRAWNA

Zadania dotyczące wspierania rodziny opisane są przede wszystkim w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r. (Dz. U. 2023 poz. 1426). Zgodnie z art. 176 pkt 1, powyższej ustawy do zadań własnych gminy należy: opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny; tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny; tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających, prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci. Ponadto finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny, kosztów związanych z udzielaniem pomocy ponoszonych przez rodziny wspierające; współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym; sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Zgodnie z art. 179 ust. 2 cytowanej ustawy Gminny Program Wspierania rodziny uchwalany jest przez radę miasta.

Oprócz ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, działania dotyczące wsparcia rodziny regulowane są także w innych obowiązujących aktach prawnych, w tym:

- Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2023, poz. 901)
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2023, poz. 1426)
- Ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. 2023, poz. 535)
- Ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 2023, poz. 2151)
- Ustawie z dnia 29 kwietnia 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2023, poz. 1939)
- Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2023, poz. 40 ze zm.)
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2023 poz. 2809).

II. GŁÓWNE ZAŁOŻENIA

Głównym założeniem niniejszego programu jest wypracowanie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do funkcjonowania.

Cel ten może zostać osiągnięty poprzez wzmocnienie roli i funkcji rodziny, rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i rodzinie. Realizowane w ramach Programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale również na całej rodzinie. Program zakłada dalsze integrowanie, rozwój i wzmocnienie działań instytucji i organizacji działających w Budzynie w zakresie wspierania rodziny.

Realizacja zadań Programu ma zapobiegać kryzysom funkcjonowania rodziny, których konsekwencją może być umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej, a także praca z rodzinami, z których dzieci – na skutek przeżywanego kryzysu - zostały czasowo umieszczone poza rodziną, w celu przywrócenia warunków pozwalających na ponowne podjęcie ich wychowywania przez rodziny biologiczne.

III. ZARYS DIAGNOZY SYTUACJI RODZIN W BUDZYNIU

1. O rodzinie

Spostrzeżenia na temat rodziny oraz badania naukowe trwają od czasów starożytnych, czego potwierdzeniem są, do dziś aktualne, słowa Arystotelesa, który uważał, że w rodzinie jak w soczewce odzwierciedla się kondycja całego społeczeństwa. Również dziś jednym z kryteriów oceny kondycji rodziny jest, jakość realizowanej polityki rodzinnej.

O jakości i poziomie życia budzyńskich rodzin wnioskować można, biorąc pod uwagę m.in. twarde wskaźniki, a więc: dane demograficzne, liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej, liczbę rodzin, w których z powodu przemocy interweniowały służby społeczne, liczbę dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, liczbę rodzin objętych nadzorem kuratorów czy pomocą asystentów rodziny. Liczbowe wskaźniki kondycji rodziny wymagają komentarza jakościowego, a więc spojrzenia na instytucjonalne możliwości wspierania rodzin dysfunkcyjnych oraz ofertę dla rodzin wydolnych, prawidłowo funkcjonujących, lecz przeżywających naturalne kryzysy rozwojowe. Najcenniejsze wnioski na temat rodzin z naszej gminy, płyną jednak z doświadczeń osób bezpośrednio zaangażowanych w ich sprawy.

Zjawiskiem mającym dalekosiężne skutki dla kształtu polityki rodzinnej są utrwalające się zmiany struktury polskich rodzin. Dekadę temu naukowe opracowania przywoływały twierdzenie, że miejsce wielopokoleniowej rodziny zajęła rodzina nuklearna złożona z małżonków i dzieci. Dziś nadużyciem nie będzie stwierdzenie, że oprócz rodziny tradycyjnej funkcjonuje wiele alternatywnych jej form, że pojęcie rodziny podlega ciągłym redefinicjom, co stawia nowe wyzwania dla polityki rodziny w zakresie ochrony macierzyństwa (rodzicielstwa).

Obecnie, co trzecie dziecko w Polsce jest dzieckiem urodzonym poza małżeństwem, częściej też wychowuje się w rodzinie niepełnej. Częściej też obserwowalne są tzw. rodziny „patchworkowe”, tworzone przez pary samotnych rodziców z dziećmi.

Powyższa sytuacja nie sprzyja stabilności rodziny i realizowaniu przez nią podstawowych funkcji, które pomimo przemian struktury rodziny pozostają niezmiennie.

Rodzina to naturalne i najbardziej optymalne środowisko rozwoju człowieka. Zakładamy, że powinna być miejscem, w którym każdy człowiek ma możliwość zaspokajania swoich potrzeb, w którym dzieci mają warunki do harmonijnego rozwoju.

Prawidłowo funkcjonująca rodzina powinna, zatem w sposób wystarczająco dobry, zaspokajać podstawowe, zarówno biologiczne, jak i psychologiczne potrzeby swoich członków. W rodzinie realizują się potrzeby bezpieczeństwa, przynależności, miłości i uznania, bycia ważnym i akceptowanym. Rodzina jest także miejscem kultywowania i przekazywania dzieciom systemu

wartości, obowiązujących norm postępowania, wzorców zachowania koniecznych dla właściwego funkcjonowania i radzenia sobie w życiu. Rodzina realizuje zadania socjalizacyjne poprzez uczenie młodego pokolenia pełnienia ról społecznych oraz przygotowuje do odpowiedzialnego, dorosłego życia.

Nie wszystkie rodziny realizują swoje funkcje w sposób prawidłowy, nie wszystkie dzieci wychowują się w warunkach optymalnych dla ich rozwoju. Część rodzin z gminy Budzyń to rodziny dysfunkcyjne.

Zaburzenia realizacji funkcji rodziny występują zarówno na skutek czynników zewnętrznych, takich jak niskie płace, wzrost kosztów życia i utrzymania rodziny czy trudne zdarzenia losowe, ale również z powodu pewnych uwarunkowań indywidualnych poszczególnych członków rodziny, np.: utrata zdrowia fizycznego bądź psychicznego, rozłąka ze względu na pracę za granicą, uzależnienia, brak kompetencji rodzicielskich, przeżywanie różnych osobistych problemów i kryzysów rozwojowych, niski potencjał w obszarze umiejętności radzenia sobie przeciwnościami losu, przykre doświadczenia wychowywania się w trudnej rodzinie generacyjnej, zaburzenia osobowości itp.

Z uwagi na złożoność zjawiska diagnoza problemów rodziny jest trudna. Chcąc rozpoznać jej trudności możemy czerpać z literatury przedmiotu, analizować dane zastane, jak również, (co szczególnie cenne) czerpać z zasobów wiedzy i doświadczenia zawodowego pracowników służb społecznych.

Liczbę rodzin z dziećmi, które zamieszkują na terenie gminy, na potrzeby niniejszego dokumentu, orientacyjnie szacujemy na podstawie danych dotyczących liczby rodzin, którym udzielono pomocy w formie świadczeń rodzinnych

W 2021 roku przyznano świadczenia rodzinne dla 380 rodzin, w 2022 r. świadczeń rodzinnych udzielono 343 rodzinom, a w 2023 r. świadczenie to otrzymało 329 rodzin. *

Z powyższych danych wynika, że maleje liczba rodzin w gminie Budzyń korzystających ze świadczeń rodzinnych, gdyż próg dochodowy w zasiłku rodzinnym od lat nie ulega podwyższeniu – co ma znaczny wpływ na nieskładanie wniosków przez osoby zainteresowane.

* Dane własne GOPS Budzyń

2. Rodziny korzystające z pomocy społecznej

Kompleksowych informacji na temat sytuacji rodzin z gminy Budzyń dostarczają dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Budzynie. Poniższa tabela przedstawia zestawienie liczbowe osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej tut. Ośrodka:

Tabela 1. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej w latach 2021-2023

<i>Rok</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>
<i>Liczba rodzin</i>	102	123	140
<i>Liczba osób w rodzinach</i>	249	296	343

- Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Budzynie

Z powyższego zestawienia wynika, że z roku na rok znacznie zwiększa się liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, co spowodowane jest wprowadzeniem programów socjalnych wspierających finansowo każdą z rodzin wychowujących dzieci. Istotnym z punktu widzenia niniejszego dokumentu jest fakt, że jednocześnie zwiększa się liczba tzw. rodzin wieloproblemowych wykazujących trudności w realizacji swoich funkcji, rodzin w kryzysie, w konflikcie, zagrożonych rozpadem. Ubóstwo materialne nie jest już naczelnym powodem zwracania się do GOPS po pomoc.

W spostrzeżeniach zarówno pracowników socjalnych, jak i innych specjalistów działających na rzecz rodziny i dziecka, akcentowane jest pogłębianie się zaburzeń funkcjonowania wielu rodzin.

Hasło to mieści w sobie m.in. kryzys struktury rodziny przejawiający się w:

- rosnącej liczbie rozwodów, co obrazuje poniższa tabela:

ROK	LICZBA ROZWODÓW
2021	16
2022	13
2023	16

* Źródło: Dane opracowane na podstawie informacji Urzędu Miasta i Gminy Budzyna

- powstawaniu tymczasowych konkubinatów zorientowanych na wspólne życie jedynie do czasu pojawienia się trudności,
- zaniedbaniach w sferze opieki i wychowania dzieci oraz nasilaniu się różnych form przemocy domowej.

Tabela 2. Główne powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2021 - 2023

	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
<i>Powód trudnej sytuacji życiowej</i>						
<i>Ubóstwo</i>	1	10	13	23	20	32
<i>Bezdomność</i>	0	2	1	5	3	1
<i>Potrzeba ochrony macierzyństwa</i>	0	16	25	91	79	122
<i>Bezrobocie</i>	70	32	41	152	93	107
<i>Niepełnosprawność</i>	52	41	46	119	68	86
<i>Długotrwała lub ciężka choroba</i>	78	64	78	122	116	141
<i>Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych</i>	52	41	47	52	145	173
<i>w tym:- rodziny niepełne</i>	17	16	22	53	46	66
<i>- rodziny wielodzietne</i>	17	12	25	95	19	107
<i>Alkoholizm</i>	12	6	11	19	12	18
<i>Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego</i>	4	2	5	4	2	5

- Źródło: Opracowanie własne GOPS w Budzynie na podstawie sprawozdań do MPiPS

Z powyższego zestawienia wynika, że gminie Budzyna długotrwała lub ciężka choroba oraz bezrobocie jest najczęstszym powodem korzystania z pomocy. Kolejnymi powodami trudnej sytuacji życiowej są niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Jest to poważna dysfunkcja rodziny wynikająca m.in. z niskiego poziomu kompetencji rodziców w zakresie organizowania życia rodziny, oraz zarządzania budżetem domowym.

W rodzinach tej kategorii wychowanie dzieci nie jest planowanym, świadomym procesem, ich potrzeby podstawowe jak i rozwojowe są marginalizowane, aspiracje edukacyjne nie są w wystarczającym stopniu pobudzane i moderowane. W konsekwencji tych trudności dzieci z rodzin dysfunkcyjnych są słabiej przygotowane do samodzielnego życia, osiągania sukcesów osobistych, satysfakcjonującego funkcjonowania w rolach społecznych. Skutkiem tego zjawiska może być dziedziczenie statusu

społecznego. Osoby dorosłe, które wywodzą się z rodzin dysfunkcyjnych, często nie posiadając dobrych wzorców, mają trudność w prawidłowym funkcjonowaniu w założonych przez siebie rodzinach.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku, zobligowała gminy do zatrudniania asystentów rodziny. We współpracy z rodzinami oraz pracownikami socjalnymi asystenci opracowują i realizują plan pracy, którego ogólnym celem jest pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, psychologicznych, socjalnych. Ustawowym obowiązkiem jest, zatem kontynuowanie pracy asystentów rodziny.

Tabela 3. Wsparcie asystentów rodziny w latach 2021-2023

<i>Rok</i>	<i>Liczba asystentów rodziny</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba dzieci w rodzinach</i>
2021	1	9	32
2022	1	8	33
2023	1	8	30

- Źródło: Dane GOPS w Budzynie

Praca asystentów rodziny służy udzielaniu rodzinie wszechstronnej pomocy tak, aby mogła ona poradzić sobie z trudnościami i w wystarczającym zakresie realizować zadania wynikające z funkcji rodziny. Wsparcie asystentów rodziny jest formą profilaktyki i przeciwdziałania takim zjawiskom pojawiającym się na gruncie życia rodzinnego, które obligują służby do umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Działania pomocowe realizowane przez asystentów prowadzone są również w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną. Wówczas ich celem jest przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej i umożliwienie powrotu dziecka pod opiekę rodziców.

Efektywność pracy asystenta rodziny nie jest mierzona ilością rozwiązanych w czasie problemów rodziny. O sukcesie asystentury możemy mówić, gdy u klientów następują zmiany w postrzeganiu siebie, swojego dotychczasowego działania i otaczającego świata. Wzmocnienie poczucia sprawstwa, poczucia kompetencji w roli rodzica, samodzielność w radzeniu sobie z trudnościami życia rodzinnego, ale też umiejętność zwracania się po pomoc, poprawa funkcjonowania dzieci w rodzinie i środowisku szkolnym to tylko przykłady efektów współpracy z asystentem rodziny. Wobec rodzin, w których podejmowane działania nie przynoszą pożądanych zmian oraz w szczególnie niepokojących sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu dziecka, GOPS zwraca się do Wydziału Rodzinnego Sądu Rejonowego w Wągrowcu z prośbą o podjęcie działań zgodnych z kompetencjami tychże instytucji.

W procesie swojego rozwoju rodziny przeżywają różnorodne trudności (długotrwała choroba, niepełnosprawność, przemoc, niewydolność wychowawcza, problemy w realizacji własnych funkcji). Nie wszystkie z nich dysponują zasobami pozwalającymi na konstruktywne rozwiązanie problemów. Z doświadczeń pracowników pomocy społecznej wynika, że wsparcie rodziny poprzez intensywną, zorientowaną na rozumienie, pogłębioną pracę socjalną oraz objęcie rodziny wsparciem asystenta, pozwalają na zaktywizowanie niejednokrotnie głęboko ukrytych naturalnych zasobów rodziny. Istotną kwestią jest również współpraca polegająca na wymianie doświadczeń i informacji pomiędzy pracownikami różnych instytucji w orbicie zainteresowania, których pozostają budzyńskie rodziny.

Zdarzają się również sytuacje, gdzie rodzinie nie pomoże ani pomoc asystenta rodziny ani też nadzór kuratora sądowego. Dzieci z rodzin z najpoważniejszymi problemami opiekuńczo wychowawczymi trafiają wtedy do pieczy zastępczej.

Tabela 4. Liczba dzieci w pieczy zastępczej; instytucjonalnej i rodzinnej

Rok	2021	2022	2023
Liczba dzieci w placówkach opiekuńczych	3	3	4
Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	14	13	11

- Źródło: Dane GOPS w Budzynie

5. Nadzór kuratorski

Oslabienie więzi międzypokoleniowych, rozluźnienie norm i obyczajów społecznych, ich pluralizm, różnorodność wpływów środowiskowych, chaos informacyjny, deficyty w zakresie realizacji podstawowych zadań rodzicielskich, uzależnienia powodują, że rodziny coraz częściej znajdują się w funkcjonalnym kryzysie, wtedy wkracza sąd rodzinny, który podejmuje stosowne działania wobec rodziny. Najczęściej jest to ograniczenie władzy rodzicielskiej i ustanowienie nadzoru kuratora sądowego. Tut. Ośrodek współpracuje, wymieniając się informacjami na temat rodzin pozostających pod opieką Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Wągrowcu, jednak nie dysponuje danymi ilościowymi.

4. Rodzina w świetle danych placówek oświatowych

W gminie Budzyn działają dwie szkoły podstawowe, ze średnią liczbą 800 uczniów oraz trzy przedszkola z oddziałami dla około 400 dzieci, w tym klub malucha dla najmłodszych dzieci przy niepublicznym przedszkolu. Brakuje natomiast instytucjonalnej opieki dla najmłodszych dzieci w formie żłobka.

W 2023 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Budzynie w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” objął dożywianiem 166 osób z terenu gminy na łączną kwotę 87.467,34 zł. W ramach ww. programu tut. Ośrodek sfinansował dożywianie w stołówkach szkolnych i przedszkolach dla 62 dzieci z rodzin najuboższych. Należy zaznaczyć, że rok 2020 był bardzo trudny i specyficzny z uwagi na stan pandemii, co niestety spowodowało, iż dane dotyczące dożywiania dzieci w stołówkach znacznie odbiegają od normy. Pomoc, więc była udzielana głównie w postaci zasiłków na zakup żywności.

Tabela 5. Liczba dzieci dożywianych

<i>rok</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>
<i>liczba dzieci</i>	75	69	62

- Źródło: Dane GOPS w Budzynie dotyczące realizacji wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu”

6. Uzależnienia w rodzinie

Z danych zebranych przez pracowników pomocy społecznej, Policji, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych podmiotów działających na rzecz rodziny wynika, że na terenie miasta i gminy Budzyn problemem jest uzależnienie od alkoholu. Jednocześnie, częściej niż w latach ubiegłych, w rodzinach pojawiają się także uzależnienia od innych substancji psychoaktywnych, a także uzależnienia behawioralne – od hazardu, internetu, gier komputerowych czy innych mediów.

Z danych otrzymanych z Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Budzynie wynika, iż z roku na rok nieznacznie spada liczba wniosków o leczenie odwykowe, co przedstawia poniższa tabela:

<i>ROK</i>	<i>LICZBA ZŁOŻONYCH WNOSKÓW O LECZENIE ODWYKOWE</i>	<i>LICZBA WNOSKÓW SKIEROWANYCH DO SĄDU</i>	<i>LICZBA WNOSKÓW DO SĄDU DOTYCZĄCA Kobiet</i>	<i>LICZBA WNOSKÓW DO SĄDU DOTYCZĄCA MĘŻCZYZN</i>	<i>LICZBA ZGŁOSZEŃ DO KOMISJI</i>
2021	34	5	4	30	Rodzina – 9 Policja – 13

					GOPS – 8 Kurator - 4
2022	29	11	3	26	Rodzina-10 Policja-12 GOPS-2 Kurator - 5
2023	24	3	2	22	Rodzina-8 Policja-13 GOPS-1 Kurator-2

- Źródło: Dane GKdsRPA w Budzynie

Problem uzależnienia dotyczy rodzin i osób z różnych środowisk, o różnym statusie materialnym. Dla wielu rodzin uzależnienie jest problemem krępującym i wstydlwym, nierzadko przez wiele lat ukrywanym. Ilościowe zdiagnozowanie zjawiska uzależnienia w mieście jest trudne.

Dzieci z rodzin borykających się z problemem alkoholowym doświadczają wielu traumatycznych przeżyć. W rodzinie alkoholowej często brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, ograniczone bywają możliwości zaspokajania potrzeb wyższego rzędu. W rodzinie dominuje atmosfera niepokoju, napięcia, niepewności i lęku. Dzieci z rodzin dotkniętych chorobą alkoholową często przedwcześnie wchodzą w rolę dorosłych, czują się inne, gorsze od rówieśników, nierzadko doświadczają przemocy. Doświadczenie życia w rodzinie z problemem alkoholowym pozostawia w nich piętno na całe życie. Niewłaściwe realizowanie funkcji opiekuńczo-wychowawczej w tych rodzinach jest jedną z najczęstszych przyczyn pozbawiania lub ograniczania władzy rodzicielskiej oraz umieszczania dzieci w pieczy zastępczej.

7. Przemoc w rodzinie

Skala zjawiska przemocy w rodzinach jest niełatwa do oszacowania. Z danych GOPS wynika, że rośnie liczba osób objętych wsparciem w związku z przemocą. Są to jednak dane dotyczące przemocy ujawnionej - na ogół w sytuacji, gdy eskalacja zjawiska w rodzinie jest tak duża, że jej członkowie zgłaszają problem lub reagują na nią osoby z najbliższego otoczenia. W strukturach GOPS funkcjonuje Punkt Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy, który świadczy pomoc osobom uwikłanym w przemoc. Prowadzone są dyżury pracownika socjalnego i psychologa.

Z Punktu Konsultacyjnego w Budzynie w 2022r. skorzystało 49 osób, w 2023r. skorzystało 54 osób. Należałoby nadmienić, iż osób korzystających z pomocy pracownika socjalnego oraz psychologa.

Wystąpienie zjawiska przemocy domowej angażuje zazwyczaj wiele lokalnych instytucji – policję, ośrodek pomocy społecznej, sąd, ośrodek interwencji kryzysowej, szkoły.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie adresowany jest do wszystkich mieszkańców gminy, a jego celem jest zwiększenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy, zapewnienie pomocy rodzinom, pogłębianie wiedzy i doskonalenie umiejętności osób zawodowo zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy, a także koordynacja działań podejmowanych na rzecz zapobiegania temu zjawisku. W ramach przeciwdziałania zjawiska przemocy działa Gminny Zespół Interdyscyplinarny.

Diagnozie problemu przemocy w rodzinie oraz świadczeniu pomocy osobom uwikłanym w przemoc służy Procedura „Niebieskie Karty”.

W 2021r. wszczęto procedurę „Niebieskiej Karty” u 18 rodzin. W 2022 r. wszczęto procedurę u 12 rodzin, natomiast w 2023 roku procedurę „Niebieskiej Karty” prowadzono w 13 rodzinach dotkniętych przemocą. Z czego w większości rodzin to rodziny wychowujące dzieci. Z doświadczeń pracowników socjalnych wynika, że procedura „Niebieskiej Karty” bywa narzędziem do rozgrywania konfliktu między małżonkami a także służy, jako oręż do walki z małżonkiem podczas toczącej się sprawy rozwodowej, stąd być może znaczne zwiększenie liczby wszczętych procedur.

Niepokojący jest fakt, iż z roku na rok statystyki dotyczące zjawiska przemocy domowej są wzrostowe. Pojawia się pytanie czy przywoływane, rosnące wartości liczbowe w przypadku zjawiska przemocy wynikają z rzeczywistej intensyfikacji problemu wśród rodzin budzyńskich, czy może skala problemu pozostaje względnie stała a zwiększenie liczby zgłoszeń wynika z poszerzenia pola świadomości osób doznających przemocy oraz pracowników służb społecznych odpowiedzialnych za reagowanie? Niezależnie od odpowiedzi słusznym kierunkiem działań jest intensyfikacja pracy socjalnej z rodzinami doświadczającymi problemu przemocy i uzależnień. Należy również kontynuować pracę z młodzieżą poprzez realizowanie działań z zakresu profilaktyki pierwszo-i drugorzędowej a także kontynuować dobre praktyki wypracowane w ramach działających na terenie gminy jednostek.

IV. OBSZARY PROBLEMOWE

W dokonanym powyżej zarysie diagnozy sytuacji rodzin w Budzynie widoczne są powtarzające się dysfunkcje w zakresie wypełniania przez rodziny funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w realizacji tej funkcji spoczywa m.in. na jednostkach samorządu terytorialnego. Wsparcie to udzielane jest we współpracy z instytucjami działającymi na

terenie gminy np.: sądem, policją, instytucjami oświaty, podmiotami leczniczymi a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi (art. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej). Podejmując działania na rzecz rodziny, należy mieć na względzie podmiotowość dziecka i rodziny oraz prawa dziecka. Pomoc rodzinie, zgodnie z zasadą subsydiarności, ma się opierać w pierwszej kolejności na jej zasobach i możliwościach oraz zasobach środowiska lokalnego.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa zadania, które należy podejmować na rzecz rodzin z trudnościami funkcjonowania. Wiele z nich jest już realizowanych w ramach działań instytucji i podmiotów funkcjonujących w mieście i mających kontakt z rodzinami.

Dlatego też w niniejszym Programie wskazuje się ponownie na potrzebę ich rozwoju i wzmocnienia.

Działania w zakresie wspierania rodziny dotyczyć będą, zatem następujących obszarów:

- wsparcie rodzin z dziećmi w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczej;
- podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny;
- koordynacja działań różnych instytucji działających ze środowiskami dysfunkcyjnymi
- zmniejszanie skali zjawisk zaburzających prawidłowe funkcjonowanie rodziny: ubóstwo, bezrobocie, deficyty w obszarze prowadzenia gospodarstwa domowego, uzależnienia, przemoc domowa, brak lub niewystarczające kompetencje rodzicielskie.

V. ADRESACI PROGRAMU

Działania określone w niniejszym dokumencie kierowane są w szczególności do:

A. rodzin:

- bezradnych i/lub niewydolnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
- przeżywających kryzysy
- zagrożonych rozpadem, demoralizacją
- uwikłanych w problem przemocy i/lub uzależnienia

B. dzieci i młodzieży, szczególnie:

- z rodzin dotkniętych kryzysem i rodzin dysfunkcyjnych
- przejawiających trudności wychowawcze

VI. CELE PROGRAMU

Cel główny:

Wspieranie rodzin z terenu Gminy Budzyń przeżywających trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w celu przywrócenia zdolności do ich pełnienia

Cele szczegółowe:

1. Realizacja systemu wsparcia materialnego dla rodzin z dziećmi
2. Wzmacnianie systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych
3. Świadczenie pomocy dzieciom i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych lub zagrożonych kryzysem
4. Profesjonalizacja i integracja działań na rzecz wspierania rodziny

VII. REALIZACJA

Nr celu	Zadanie do realizacji	Realizator	Sposób weryfikacji
Cel główny Wspieranie rodzin z terenu Gminy Budzyń przeżywających trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo wychowawczej w celu przywrócenia zdolności do ich pełnienia.			
Cele szczegółowe			
1.	Realizacja systemu wsparcia materialnego dla rodzin z dziećmi		
	1.1. Świadczenia z pomocy z społecznej na rzecz rodzin z dziećmi	GOPS	Liczba rodzin z dziećmi korzystających z pomocy finansowej
	1.2. Realizacja programów wsparcia materialnego rodzin np. Rodzina 500+, 300+, Karta Dużej Rodziny	GOPS,	Liczba realizacji w ramach poszczególnych programów: Liczba wypłaconych świadczeń z Programu 500+ Liczba wydanych KDR Liczba zrealizowanych stypendiów szkolnych i zasiłków szkolnych
	1.3. Zapewnienie dostępu do systemu świadczeń rodzinnych	GOPS	Liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne

2.	Tworzenie systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych		
	2.1. Świadczenie wsparcia w formie asystenta rodziny	GOPS	Liczba rodzin objętych wsparciem AR Liczba osób w rodzinach objętych wsparciem AR Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem AR Liczba zatrudnionych asystentów rodziny
	2.2. Świadczenie pracy socjalnej dla rodzin z dziećmi	GOPS	Liczba rodzin objętych pracą socjalną
	2.3. Świadczenie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego dla rodzin (w tym: psychologicznego, pedagogicznego, terapeutycznego, mediacyjnego)	GOPS, PK, GKRPA, placówki oświatowe	Liczba udzielonych porad i konsultacji Liczba rodzin objętych wsparciem
	2.4. Podejmowanie działań profilaktycznych oraz interwencyjnych	GOPS, GZI	Liczba przedsięwzięć
		placówki oświatowe,	Liczba prowadzonych procedur NK Liczba skierowanych wniosków do sądu o wgląd w sytuację rodziny Liczba skierowanych wniosków do GKRPA
3.	Świadczenie pomocy dzieciom i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych lub zagrożonych kryzysem		
	3.1. Świadczenie wsparcia i pomocy dla dzieci i młodzieży	GOPS, GOK, placówki oświatowe	Liczba dzieci objętych wsparciem GOK Liczba dzieci objętych pomocą psychologa i pedagoga szkolnego
	3.2. Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży	GOK placówki oświatowe,	Liczba wydarzeń Liczba uczestników
4.	Profesjonalizacja i integracja działań na rzecz wspierania rodziny		
	4.1. Wzmacnianie i rozwijanie umiejętności osób świadczących pomoc w obszarze wspierania rodziny	Kierownicy placówek z terenu miasta delegujący pracowników do udziału w szkoleniach (w tym członkowie Partnerskiego Zespołu Kooperacyjnego powstającego w ramach projektu „Kooperacje	Liczba szkoleń Liczba uczestników szkoleń

		3D..”)	
	4.2. Tworzenie klimatu sprzyjającego integracji działań na rzecz wspierania rodziny	MOPS, PCPR przy wsparciu ROPS	Liczba inicjatyw

Zakłada się, że każde z zadań ujętych w programie realizowane będzie w każdym roku jego obowiązywania.

Program jest realizowany przez jednostki organizacyjne Gminy Budzyń, w szczególności:

- Urząd Miasta i Gminy Budzyń,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Punkt Konsultacyjny

- Gminny Ośrodek Kultury
- Policja

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chodzieży,
- przedszkola i placówki oświatowe z terenu gminy Budzyń,
- placówki opieki zdrowotnej,

we współpracy ze środowiskiem lokalnym, odpowiednimi jednostkami powiatowymi, administracją rządową, sądami i ich organami pomocniczymi, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi.

Celem tej współpracy jest w szczególności diagnoza sytuacji rodziny, uzgodnienie kierunków działań i sposobów ich realizacji oraz pozyskania dla rodziny wsparcia z zasobów środowiska lokalnego.

Koordynatorem Programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Budzynie.

VIII. FINANSOWANIE

Realizacja Programu będzie odbywać się w zakresie posiadanych środków budżetu gminy, budżetu Państwa oraz programów zewnętrznych.

IX. MONITORING I EWALUACJA

Gminny Program Wspierania rodziny jest dokumentem otwartym i długofalowym. Będzie podlegał ewaluacji w zależności od występujących potrzeb rozpoznawanych i ustalanych przez podmioty zajmujące się sprawami rodziny. Monitoring będzie polegał na pozyskiwaniu informacji i danych od podmiotów realizujących poszczególne zadania i zadania wzajemnej współpracy w zakresie podejmowanych działań, ich analizę oraz ocenę skuteczności. Analiza i ocena zebranych informacji pozwoli na planowanie dalszych działań oraz doskonalenie działań dotychczas ustalonych.

X. PODSUMOWANIE

Program zakłada tworzenie optymalnych warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin na terenie Gminy Budzyń oraz poprawy stylu i jakości ich życia. Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, ochronny a rodzinie będą stwarzane możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami, co zwiększy jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku i poczucie odpowiedzialności przy wykorzystaniu własnej aktywności i potencjału, jaki posiada. Ważnym elementem powodzenia w zakresie realizacji programu jest ścisła współpraca podmiotów zajmujących się sprawami rodziny i podejmowanie interdyscyplinarnych działań.